

22.3.2021

Sisäministeriö

SMDno-2020-980

LVM:n lausunto sisäministeriölle tiedustelulainsäädäntöä koskevan valtioneuvoston selonteon valmistelua varten

Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan uuden tiedustelulainsäädännön tehokas ja asianmukainen soveltaminen varmistetaan sekä tiedusteluviranomaisten toimivaltuuksien ja erityisesti tiedustelua valvovien viranomaisten resurssien ajantasaisuus ja riittävyys taataan. Hallitus antaa tiedustelulainsäädännöstä kokonaisvaltaisen selonteon vuoden 2021 loppuun mennessä.

Eduskunta edellyttää siviilitiedustelulainsäädäntöä koskevassa vastauksessaan (EV 291/2018 vp - HE 202/2017 vp), että hallitus antaa eduskunnalle vuoden 2021 loppuun mennessä kokonaisvaltaisen seikkaperäisen selonteon tiedustelulainsäädännön toimivuudesta, tehokkuudesta ja tuloksellisuudesta, kehittämistarpeista, valvonnasta ja oikeusturvan toteutumisesta sekä muista asiakokonaisuuteen liittyvistä relevanteista seikoista.

Sisäministeriö on asettanut tiedustelulainsäädäntöä koskevan valtioneuvoston selonteon valmistelua varten hankesihteeristön, jossa edustettuina ovat sisäministeriö, puolustusministeriö sekä oikeusministeriö. Pysyvät asiantuntijat ovat suojelupoliisista, pääesikunnasta ja Puolustusvoimien tiedustelulaitoksesta.

Liikenne- ja viestintäministeriön näkemykset

Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksiä selonteon valmistelua varten.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää erittäin tärkeänä, että suomalaiset voivat luottaa vahvasti yhteiskunnan turvallisuuteen sekä viranomaisten toimintaan. Tämän takaamiseksi turvallisuusviranomaisilla on oltava riittävät ja tehokkaat toimivaltuudet lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi myös digitalisoituvassa maailmassa. Liikenne- ja viestintäministeriö korostaa, että kansalaisilla on oltava tietoverkoissa samat perusoikeudet kuin niiden ulkopuolellakin. Tämä tarkoittaa myös oikeutta yksityisyyteen ja luottamukselliseen viestintään. Nämä oikeudet ovat Suomessa ja Euroopassa perusoikeuksina suojattuja.

Perusoikeuksien toteutumiseksi viranomaisten salaisten tiedonhankintakeinojen on oltava tehokkaita ja tuloksellisia. Niiden on rajoitettava kansalaisten perusoikeuksien näkökulmasta hyväksyttävällä tavalla vain siihen, mikä on välttämätöntä. Sähköiseen viestintään kohdistuvien tiedustelumenetelmien, kuten tietoliikennetiedustelun, osalta tulee jatkossakin huolehtia siitä, että yksityiselämän suojaa ja viestinnän

Id Versionumero

Liikenne- ja viestintäministeriö	Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 Helsinki	Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto	Puhelin 029516001	www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi
----------------------------------	---	--	----------------------	--

luottamuksellisuus toteutuvat mahdollisimman täysimääräisesti ja niihin kohdistuvat rajoitukset ovat tehokkaita ja välttämättömiä tietojen hankkimiseksi kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta. Tiedustelumenetelmät eivät myöskään saa yleisesti heikentää sähköisen viestinnän tietoturvallisuutta.

Perusoikeuksien suojaamiseksi on keskeistä, että tiedusteluviranomaiset dokumentoivat asianmukaisesti toimintaansa ja että viranomaisten toimintaa valvotaan tehokkaasti. Valvontaviranomaisella on oltava myös tosiasialliset keinot arvioida viranomaisten toiminnan lainmukaisuutta, erityisesti käytettyjen tiedonhankintakeinojen tuloksellisuutta, tehokkuutta ja oikeasuhtaisuutta. Tietoliikennetiedustelun tehokkuutta tulisi mitata sillä, miten laajaan osaan tietoliikennettä tiedonhankinta on kohdistettava, jotta viranomainen saa tarvitsemansa tiedot. Lisäksi valvontaviranomaisilla on oltava riittävät resurssit ja tarvittava tekninen asiantuntemus, sillä esimerkiksi tietoliikennetiedustelun kaltainen tiedonhankinta voi vaikuttaa myös viestintäverkkojen toiminnan luotettavuuteen.

Tiedustelulainsäädännön arvioinnissa on muun ohella kiinnitettävä huomiota myös EU-tuomioistuimen kehittyvään ratkaisukäytäntöön. EU-tuomioistuin on muun muassa syksyllä 2020 linjannut sähköisen viestinnän välitystietojen säilyttämisestä ja käytöstä kansallisen turvallisuuden perusteella¹. Suomessa vuonna 2019 säädetyillä siviili- ja sotilastiedustelulaeilla säilytysvelvollisuuden alaisten välitystietojen käyttötarkoitus on laajennettu kansallisen turvallisuuden tarkoituksiin. EU-tuomioistuimen ratkaisut on huomioitava tiedustelulainsäädännön EU-oikeudenmukaisuutta arvioitaessa.

Laura Vilkkonen
Osastopäällikkö, ylijhtaja

Piia Nyström
Lainsäädäntöneuvos

Jakelu Sisäministeriön kirjaamo
Sisäministeriön kansallisen turvallisuuden yksikkö

¹ Asia C-623/17 Privacy International vastaan Secretary of State for Foreign and Commonwealth Affairs ym. Yhdistetyt asiat C-511/18, C-512/18 ja C-520/18 La Quadrature du Net ym. vastaan Premier ministre ym.